

Verslag best practice 11/1/2022: hoe kunnen we vanuit de PE mensen persoonlijk nabij zijn?

Welkom

introductie

- Korte toelichting opzet avond

OPZET:

1. Algemene toelichting wat er wel en niet mogelijk is met de huidige maatregelen en beantwoorden van binnengekomen vragen daaromtrent
2. Toelichting waarom gekozen werd voor het thema
3. Presentie: haar betekenis en kracht
4. Twee doelgroepen als het gaat om pastorale nabijheid
 - Pastorale nabijheid voor mensen die reeds verbonden zijn met een geloofsgemeenschap
 - Pastorale nabijheid voor mensen die geen band hebben met een geloofsgemeenschap
5. Voorbeelden van mogelijkheden voor pastorale nabijheid voor deze doelgroepen
6. Afsluiting

- Korte toelichting algemeen concept van best practices
- Korte voorstelling ieders rol

Toelichting wat kan er nu met de huidige maatregelen? Ruimte voor verhelderingsvragen. Door vicaris Wim Selderslaghs

Maatregelen zeer beperkt voor erediensten.

- Mond- en Neusmaskerplicht vanaf 6 jaar.
- Handen ontsmetten.
- Sociale afstand respecteren blijft het advies

Catechesebijeenkomsten: andere regels

- Systematisch gecommuniceerd door Bart Willemen.

Vragen?

- Wel met 200 mensen in kerk maar niet met 40 communicanten? Klopt. Voor kinderen gelden andere regels dan voor gemengde groepen in de eredienst.
- Zingen in de kerk? Niets over gezegd. Koorzang kan en mag, en koren moeten geen masker dragen als ze zingen. Koorzang toegelaten. Samenzang ook toegelaten maar gelovigen moeten dan mond-neus-masker ophouden.
- Zangboeken mogen ook terug gebruikt worden.
- Verschil tussen 200 mensen binnen in Kathedraal en datzelfde aantal in kapel. Wijsheid en veiligheid zelf in oog blijven houden. Het is niet omdat het officieel mag, dat het ook altijd wijs is.

Toelichting waarom gekozen werd om te werken rond het thema pastorale nabijheid aan mensen

- In deze tijd waar veel mensen zoekend zijn doordat het gewone leven onder druk is komen te staan is pastorale zorg van groot belang
- Corona heeft en had op veel mensen een grote persoonlijke impact. Uit recent onderzoek blijkt onder meer:
 - Sommigen verloren hun baan, zeker onder de laag opgeleiden, wat maakt dat er naast sociaal isolement ook financiële druk ontstaat
 - Anderen dienden werk en zorg voor kinderen te combineren in hetzelfde huis door gedwongen thuiswerk.
 - Bij sommigen liep de druk door spanningen in huis zo hoog op dat relaties braken
 - Sommigen verloren dierbaren, al dan niet als gevolg van het Coronavirus en dienden vaak afscheid te nemen in moeilijke omstandigheden
 - Iedereen werd beperkt in zijn vrijheden en mogelijkheden tot sociaal contact, voor kinderen komt ook het onderwijs onder druk te staan
 - Op alle leeftijden is er ook een psychische impact: veel meer mensen voelen zich somber, angstig en eenzaam. De eenzaamheid is groter onder jongeren en ouderen, omdat mensen op middelbare leeftijd nog contacten hebben via hun werk.
 - Corona heeft ook positieve gevolgen gehad: toename in het onderling sociaal vertrouwen en de bereidheid om elkaar te helpen. Omdat iedereen door Corona op een bepaalde manier geraakt wordt, is er naast polarisatie toch ook de behoefte om zich te verenigen met elkaar.
- Als Kerk kunnen we mensen persoonlijk nabij zijn door te luisteren naar ieders verhaal.

Het belang en de betekenis van presentie **Chris Smits**, verantwoordelijke voor presentie binnen **Attent**)

- Luisteren naar elkaars verhaal, nabij zijn.
- Stap naar presentie vanuit dit thema is klein. Begrip wordt heel specifiek ingevuld. Niet alleen er zijn voor de andere. Het vraagt meer: het vraagt dat je bereid bent een relatie met de ander aan te gaan. Je kunt er alleen maar voor iemand zijn, als je zelf verankerd bent, als je zelf verbonden bent met God en zelf daardoor ervaren hebt wat onvoorwaardelijke liefde is. Dus presentie vraagt ook in relatie gaan met de (A)(a)ndere. Het is meer dan een tas koffie samen drinken.
- Corona heeft iets met onze maatschappij gedaan. Mensen meer terugplooiën op zichzelf. Afstand houden is de norm geworden. Hoe langer hoe meer kwetsbaren en zinzoekers worden genegeerd.
- Vanuit ons geloof geroepen om niemand alleen te laten om verbonden te leven met elkaar. We dienen naar periferie gaan volgens paus Franciscus. Als tegenkracht functioneren, als tegenkracht tegen de afzondering en zo aanwezig te zijn in maatschappij..
- Daarom ruimte en tijd creëren voor mens en maatschappij. Wij als kerkmensen, kans krijgen om met mensen in relatie te gaan. Niks nieuws? Maar Jezus kwam niets nieuws vertellen. Wat Jezus deed was toch anders, riep iets diepers op, doordat hij op een andere manier bij mensen aanwezig was.
- In Utrecht waren er buurtwerkers die anders functioneerden dan vertrouwde maatschappelijk werkers. Ze zagen mensen niet als een nummer, maar echt als iemand die er toe doet. Andries Baart deed onderzoek naar hun manier van handelen. En vanuit die resultaten is Baart presentie gaan uitwerken.

- Belangrijke definitie:

'Een praktijk waarbij de ene zich aandachtig en toegewijd op de ander betreft, zo leert zien wat er bij die ander op het spel staat – van verlangens tot angst – en die in aansluiting dáárbij gaat begrijpen wat er in de desbetreffende situatie gedaan zou kunnen worden en wie h/zij daarbij voor de ander kan zijn. Wat gedaan kan worden, wordt dan ook gedaan. Een manier van doen, die slechts verwezenlijkt kan worden met gevoel voor subtiliteit, vakmanschap, met praktische wijsheid en liefdevolle trouw.'

Dit is de definitie van Andries Baart over presentiebenadering.

- Toegewijd en gericht zijn op de andere. Het begint bij de ander en niet bij jezelf. Wat is er van betekenis? Wat staat er voor de andere op het spel? Naar wereld kijken vanuit perspectief van anderen. Dan pas zie je wat de andere nodig heeft. Wat goede zorg en nabijheid effectief betekent. Af te wachten, en te zien wat zich aandient. Hoe afstemmen op leefwereld van de andere? Ook doen wat er gedaan kan worden. Niets moeten. Echt nabij ben je pas de als andere ervaart dat hij/zij nabij is.
- Aantal kwaliteiten die nodig zijn voor presentie:
 - **Gevoel voor subtiliteit.** Kleine dingen horen en zien die voor de anderen er toe doen. Openstellen voor andere. Wie is deze andere mens? Opmerkzaam zijn en oog hebben voor het anders zijn van de andere.
 - **Vakmanschap:** Professionaliteit en ambacht. Professionaliteit, gaat over weten waar je mee bezig bent. Koffie is slechts een middel om in relatie met andere te gaan. Ambacht: het is nooit af. Heel leven verder evolueren in het nabij zijn aan anderen, blijven oefenen en leren en reflecteren. Nooit afgerond geheel. Nooit twee dezelfde afgeronde verhalen.
 - **Praktische wijsheid:** geworteld in het leven en geen boekenwijsheid. Verfijnd in het leven. In elke relatie steeds meer en meer opgebouwd.
 - **Liefdevolle trouw:** Tijd, open agenda, tempo van andere respecteren. Trouw zijn en vertrouwen van de andere. Liefdevolle trouw laten groeien. Gelijkwaardigheid en wederkerigheid.
Radicale toewending naar andere. Wat ervaart deze andere als echt nabij? Onvoorwaardelijk nabij zijn, alleen maar mogelijk als eigen leven gegrond is. In relatie, in God. Leven vanuit presentie, vanuit eigen gegrondheid in relatie en in God.

[Voor meer uitgebreidere versie, zie uitwerking van Chris Smits in de bijlage.](#)

Twee doelgroepen

- We zien twee groepen:
 - enerzijds zijn daar de mensen die al op de een of andere manier betrokken zijn bij een geloofsgemeenschap. Hoe maken we in ons aanbod tijd om te luisteren naar wat hen bezighoudt? Hebben we oog voor de meest kwetsbare pastورانten? Mensen die misschien recent wegbleven uit angst voor besmetting?
 - Anderzijds zijn er de mensen die normaal niet verbonden zijn met onze geloofsgemeenschappen. Toch liepen ze wellicht wel binnen toen we onze kerken openstelden om een kaarsje te branden? Of vraagt het om meer? Onze paus zelf roept op om naar de periferie te trekken? Vraagt hij ons niet om zelf

ook buiten de Kerk ons oor te luisteren te leggen bij mensen die graag hun verhaal delen?

- In deze best practice willen we aandacht besteden aan de beide groepen: mensen met een band met de geloofsgemeenschap en mensen die normaal niet verbonden zijn met onze gemeenschap. We beginnen bij de eerste groep.

Binnengekomen vraag en zorg:

Schaalvergroting in de kerk, heeft het risico in zich dat er meer afstand ontstaat en hoe dan toch nabij zijn? Bijvoorbeeld Balen belt: kun je zoiets ook vanuit de kerk? Als kerk mee instappen in profane initiatieven als kans: werken aan samenwerkingsverbanden. Mensen vaak wel ter persoonlijke titel geëngageerd die ook bij een geloofsgemeenschap horen, maar niet als Kerk als organisatie. Gelovigen die zich engageren in dergelijke organisatie ook uitdagen te getuigen dat zij dit doen vanuit hun christelijke inspiratie. Niet alleen in de organisatie, maar ook in de eigen geloofsgemeenschap.

Pastorale nabijheid voor mensen die reeds verbonden zijn met een geloofsgemeenschap

- Permanentie in het secretariaat of de pastorie realiseren: voor zij die al bekend zijn in de geloofsgemeenschap is de drempel om naar een secretariaat of pastorie te komen kleiner. Je kunt wellicht terug werk maken van permanentie? Of in het parochieblad duidelijk maken dat er mogelijkheden zijn voor persoonlijke gesprekken voor zij die er nood aan hebben? Of creatiever: een wandeling organiseren waar je mensen uitnodigt om bij elkaar op verhaal te komen?
- Koffie na de kerk: nu dit veelal wegvalt, heeft dat op sommigen meer impact dan op anderen. Voor sommigen is de koffie na de kerk één van de weinige momenten voor sociaal contact. Als je daar in je geloofsgemeenschap over nadenkt is het niet moeilijk om te zien voor wie het eigenlijk van grote waarde is: misschien is het goed om zo iemand thuis uit te nodigen voor koffie of voor te stellen samen koffie te drinken bij deze persoon.
- Op veel plekken blijven er mensen die eerder trouw kwamen weg: weten we hoe die mensen heten en wie ze zijn? Kennen we de namen bij de gezichten van mensen die in de kerk komen? Wat is de reden dat mensen niet meer komen? Voelen ze zich onveilig in een grote groep? Zijn ze ziek? Vonden ze een weg naar een ander initiatief? Hebben ze wellicht behoefte aan een communie thuis? Wellicht is het goed om deze mensen te contacteren en hen te laten weten dat ze gemist worden en dat we als kerk om hen bekommerd zijn.
- Digitaal heeft soms het vooroordeel onpersoonlijk te zijn. Toch kan er digitaal veel, zeker met mensen die weten dat ze verbonden zijn door geloof. Soms is de drempel om te spreken digitaal kleiner dan in het echt. Naast vorming en catechese is ook de kans tot uitwisseling en persoonlijk gesprek zeker iets om uit te diepen. Ook hoorden we in de praktijk dat op ouderavonden de betrokkenheid online soms groter is dan live: beide ouders komen online nadat de kinderen in bed liggen, want er is geen oppas nodig die normaal anders wel dient te worden voorzien als je met beide ouders wil deelnemen.

Pastorale nabijheid voor mensen die geen band hebben met een geloofsgemeenschap

Mensen uitnodigen in je kerk

- De kracht van de kerk als gebouw dat oproept tot stilte, troost en gebed: open kerkgebouw waar mensen een kaarsje kunnen branden en er ook een onthaal wordt gerealiseerd voor mensen die graag in gesprek gaan. In de best practice klonken er al succeservaringen over wat dit kan betekenen voor mensen en voor degenen die het onthaal realiseren.

- De kracht van het sacrament van de verzoening: kans tot nabijheid aan mensen en als kans om met jezelf in het reine te komen. Ook dit kan actief aangeboden worden voor reeds betrokkenen mensen bij de geloofsgemeenschap maar ook breder.
- Je kunt ook mensen uitnodigen met een kaarsje op straat via het concept van Nightfever: **Ella De Weerd** van IJD Antwerpen is betrokken bij Nightfever in de kathedraal. **Ella** licht het concept nightfever toe en wat er op zo'n avond ontstaat aan gesprekken.
 - 5 keer per jaar kathedraal 's avonds open.
 - Heel wat jongeren tot aan groenplaats om kaarsjes uit te delen en vragen om een kaarsje te branden. EN ook mogelijkheid om biechtgesprek af te nemen voor zij die wensen.
 - Grootste nabijheid, kerk tonen dat wij er zijn voor jullie en deur staat open voor jullie. Iedereen is welkom ongeacht leeftijd, godsdienst,...
 - Favoriete plaats voor Ella persoonlijk: Aan de deur. Soms heel argwanend en aarzelend aan de deur met vaak een vraag wat er binnen gebeurt. Toelichting: Kans om even te bezinnen. Te luisteren naar muziek,... Sommigen heel vlot binnen en buiten. Maar ook sommigen die veel langer binnen blijven dan gedacht. Overweldigd door wat er plaatsvindt. Nabijheid van God ook zelf te voelen en te ervaren. Onverwachte nabijheid aan mensen aanbieden.
 - Ook nabijheid geboden door vrijwilligers die er rond lopen. Sommigen gaan in gesprek met mensen om te kaderen wat de kaars met hen gedaan heeft. Ook belangrijk om naar vrijwilligersgroep nabijheid te bieden.
 - Als kerk naar buiten durven komen is ook waar we voor staan. We zijn er voor jullie.
 - Volgende sessie **op 19 maart om 19.30u** aan de Kathedraal. Welkom om eens te komen kijken.

Naar de mensen toe

- Met iets in handen is het altijd makkelijker om op mensen af te stappen: het licht van Betlehem was daar al dienstig in, maar is te denken aan een kaartje, kaarsje voor thuis, een nieuwjaarskalender, ... Aan de hand daarvan heb je iets om bij mensen op bezoek te gaan of om op mensen af te stappen.

- Ook de pop-up kapel kan ontleend worden bij dekenaat Kempen-Oost. **Juan Luyten**: Ze stond al op vele plekken waar mensen samenkwamen: scholen, ziekenhuizen, woonzorgvoorzieningen, kersten jaarmarkten. Via een kaarsje in de kapel nodig je mensen uit en is er ook mogelijkheid tot gesprek te creëren.
 - Uitgewerkt door 7e jaar houtbewerking die op basis van plannen van Spaas kapel hebben gemaakt.
 - Makkelijk in en uit elkaar kan gezet worden, eenvoudig te vervoeren.

- Twee muren met kruisjes voor kaarsjes. Ingang en uitgang zijn aan de twee kanten. Eigenlijk doorloop kapel.
 - Laatste maanden vooral vragen van WZC, om mensen in eerste coronamoment afscheid hebben moeten nemen. Kaarsjes als steun voor elkaar.
 - Soms ook permanentie in kapel om gesprek mogelijk te kunnen aangaan.
 - Universele van kaarsje branden blijft een laag toegankelijk maar sterk symbool
 - Uitlenen? Site van dekenaat Kempen-oost. Gratis te gebruiken, zelf instaan voor vervoer en terugbrengen. Kaarsjes zelf te voorzien.
<https://www.kerknet.be/dekenaat-kempen-oost/artikel/pop-kapel?microsite=10553>
- In Sara en Abraham in Ranst Zandhoven en in de Heilige Apostelen in Mol-Balen werken ze met een presentiecaravan die naar plaatsen trekt waar mensen samen komen. **Chris Smits** is ook daar bij betrokken. We laten haar graag terug aan het woord om haar ervaringen te delen vanuit dit initiatief.
 - Elke week per maand ergens ter plekke met een vast ritme in de buurt van een kerk. Op die moment ook kerk open en kans om binnen te lopen. Mensen elkaar ontmoeten, en gemeenschap leren kennen.
 - Stellen vast dat mensen heel veel deugd om elkaar terug te zien. In het begin gebeurden de gesprekken vooral in grote groepen, mensen hadden vooral nood om elkaar/mensen te zien.
 - Ondertussen toch terug individuele verhalen kwijt, in kleine groepjes. Afhankelijk van gemeenschap.
 - Bv. Aan sociale woningen van Massenhoven, mensen kans zien om elkaar te zien en ook expliciet vraag om individuele gesprekken.
 - Emblem vaak toevallige passanten. Kans nemen om rust, tas koffie en gesprek te voeren.
 - Pulle: Veelal van geloofsgemeenschap zelf, die elkaar willen zien.
 - Ranst, oudere generatie die neerstrijkt. Mensen vanuit serviceflats die neerstrijken zij vertellen verhalen over het leven.
 - Eenzaamheid die sterk gevoeld wordt en die mag klinken. Niet oplossingen bieden, maar wel tijd nemen om naar hen te luisteren. Mensen zijn blij dat we maandelijks terugkeren en dat de caravan terug komt. Sommigen zijn gefrustreerd omdat caravan niet uit kon rijden door corona.
 - Ook samenwerking met samenlevingsopbouw Zandhoven en Ranst.
 - Telkens van 14.30 tot 18u of tot het donker is, want dan komt er niemand.
 Meer info=
<https://saraenabraham.be/index.php>
<https://www.kerknet.be/attent/artikel/presentie-de-pastorale-eenheid-sara-en-abraham>
- **Birgit Burgbaum** doet aan pastoraal aan huis: ook zij brengt graag iets van haar ervaringen in vanavond.
 - Birgit komt uit de ziekenhuispastoraal, van waaruit mensen soms vragen voor een nieuw contact, ook al zijn ze niet meer in het ziekenhuis.
 - Hart bij oudere bevolking en bij zieken. Door corona, voelde aan dat door corona het belangrijk is om mensen die niet voor zichzelf kunnen opkomen of mensen die ondersteuning kunnen gebruiken in hun zorg, ook in corona te blijven ondersteunen. Zo zijn drempel bezoeken gestart. Een bezoek aan de deur en vragen: "Hoe is het nu met u?" Oorspronkelijk alleen dit beginnen te doen, maar steeds meer met vrijwilligers en anderen. Soms ook telefonische contacten, om niemand te vergeten.

- Nu ook ter plaatse gaan, aanwezig te zijn, daar waar grootste nood is. Soms iemand gewoon opbellen. Maar is project in opbouw in binnenstad. Het is een Work in progress. Door kleine acties ook kleine dingen gedaan. Kanttekening is dat de binnenstad iets overrompeld is recent. (Door grote stroom Nederlandse toeristen)
- In kammenstraat ook koffiebar Amici gerund met mensen met een beperking. Veel mensen die koffie komen drinken hebben ook zelf behoefte aan gesprek. Meer info: <https://www.santegidio.be/organisaties/amici-coffee-books/>
- Dit naar de mensen toe stappen is wellicht een drempel, maar juist op die manier bereik je wellicht mensen die je anders niet bereikt: stel je de vraag eens: hoe kom je mensen op het spoor die nood hebben aan (pastorale) nabijheid? De wet op de privacy verhindert sommige zaken, maar als je denkt in mogelijkheden kan er toch veel. Waar kun je mensen ontmoeten? Liggen er kansen in een buurthuis, op de markt, via een diaconaal project, in de koffiecorner van de supermarkt of in het lokale café? Er is voor ons misschien een drempel om buiten de kerkmuren mensen aan te spreken, maar het is ook goed om te beseffen dat het voor hen misschien een drempel is om zelf actief naar een kerkgebouw te gaan.

In je eigen sociale kring

- Als de drempel om op onbekenden af te stappen wellicht te groot is, wat kun je dan doen in je eigen directe omgeving? Wie in je eigen buurt of familie- en kennissenkring kun je nabij zijn? Wie heeft er behoefte aan wat meer oog en oor? Door te luisteren, ergens praktisch bij te helpen?

Breakoutroom:

eigen voorbeelden, eigen reacties

Met Jan C.

- Vooral veel genoteerd van zaken die we moeten doen.
- Veel ideeën opgedaan.
- Dat secretariaat, om terug permanentie te doen. Wel moeite met pop-up-kapel, te ver in commercialisering?
- PE H. Franciscus In kerstvakantie in een kerk, zijn alle “kerst-“kunstschaten getoond. Bij die kerk was altijd iemand bij als permanentie. Hier is toch een nieuwe dopeling uit gekomen. Zijn aan het zoeken om presentie wat meer vorm te geven.
- In PE veel kappelen, mensen kans geven om langs te gaan en kaarsjes te branden. Alleen samen mensen zingen in de kerk.
- Kritische bemerking: ook vakmanschap zeer hard behouden. Als iemand belt uit zorg voor de ander, moet het kwaliteitsvol zijn. Monoloog van iemand vreemd die met u belt is bevreemdend. Vorming van belang. Belangrijk om ook te luisteren en feedback te geven. Ondanks goede bedoelingen kan het bij gebrek aan de manier waarop ook averechts werken.
 - Training en vorming rond dit thema is er en kan gevolgd worden. Hiervoor is Chris Smits te contacteren via chris.smits@telenet.be

Met Steven DS

- Probeer op te volgen wie wel en wie niet in de weekendviering komt om vervolgens contact te maken of zoeken, of na te vragen...
- Mensen nabij zijn is meer dan een vrijblijvende babbel; het is niet eenvoudig om dieper te gaan of een ruimer engagement te nemen in het nabij zijn; het is daarom inderdaad erg belangrijk om zelf met de voeten op de grond te staan en goed geaard in het leven te staan.
- Het was een uiterst boeiende avond waarbij ik de bemerking maakte dat we met heel veel verschillende dingen bezig zijn in onze pastorale eenheid, er wordt heel veel georganiseerd,

maar vaak wel telkens binnen de eigen kring. Naar buiten komen, naar de periferie gaan... het is gemakkelijk gezegd. Wat vanavond klonk bracht heel concrete bruikbare ideeën aan. Blijft wel de vraag: wie gaat dit bemannen, waar vinden we vrijwilligers want iedereen is al zo druk bezig? Maar misschien vinden we hiervoor nieuwe mensen, of misschien geeft deze opdracht wel energie om de andere taken verder op te pakken.

Met Anke M.

- Goed om vandaag uitgedaagd te worden op mensen af te stappen ondanks corona-aarzeling en ondanks dat we als kerk kleiner en kleiner worden.
- Vanuit PE Thomas: fijn dat er begrip is dat het een uitdaging is om met steeds minder mensen een steeds grotere regio te bedienen. Zeker als er weinig professionals zijn is het uitdagend en is er minder mogelijkheid om overdag initiatieven te nemen. Het concept Nightfever spreekt daarom aan. Ella geeft aan dat ook in 'light a candle' waar vooral het uitnodigen en een kaarsje branden centraal staat, zeker ook kansen liggen omdat het minder mensen vraagt. Eventueel kan dit ook met de pop-up kapel.
- Marleen van PE OLV Essen Kalmthout: de impuls om naar mensen toe te gaan spreekt zeker aan. In de eigen parochie al begonnen in corona om de deuren van het portaal van de kerk open te stellen. Dat trekt veel mensen, ook voorbijkomende fietsers. Ook is er al een open kerk geweest in combinatie met de nabijgelegen kerstmarkt. Ook dat gaf veel aanloop.

Met Juan

- Chris Smits stelt presentie verder voor en gaat hierover verder in gesprek met de mensen in de break-out-room.

Met An V.

- Niet evident.
- Met thermos in bibliotheek: In samenspraak met gemeente in bib met thermos, de boodschap dat mensen daar naar toe mochten komen om een praatje te slaan en "present te zijn". Is nu minder geworden.
- Met thermos op de markt, met tentje en tafeltje om aanwezig te zijn en banner van PE/Parochie. Zodat mensen aanwezig kunnen zijn.
- Met kaartjes naar mensen gaan en persoonlijk af te geven. Durf aanbellen en geef ze persoonlijk af.

Tot besluit: 21u58

- Van deze sessie verslag
- Volgende datum: 9/5 is de laatste best practice van dit werkjaar
- Suggesties voor thema's zijn welkom in de chat